

แผนกประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์
32/2 หมู่ 16 ถนนกาญจนาภิเษก แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กทม.

สัมมนาประจำปี LAWASIA Conference ครั้งที่ ๓๐

นายสรารุท เบญจกุล อนุกรรมการฝ่ายต่างประเทศ และดร.กนก จุลมนต์ รองเลขาธิการสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา เป็นผู้แทนเนติบัณฑิตยสภา เข้าร่วมการสัมมนาของสมาคมนักกฎหมายแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกประจำปี ครั้งที่ ๓๐ (30th LAWASIA Annual Conference, 18-21 September, 2017, Tokyo, Japan) ณ มหานครโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๑ กันยายน ๒๕๖๐ ภายในแนวความคิด “Big Leap through the Rule of Law” เพื่อแลกเปลี่ยนทางความคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางกฎหมาย แนวทางปฏิบัติทางตุลาการ การฝึกอบรมทางวิชาชีพกฎหมาย และการระงับข้อพิพาททางเลือกในภูมิภาค ทั้งยังเป็นโอกาสให้ผู้แทนเนติบัณฑิตยสภาได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับเนติบัณฑิตยสภาประเทศอื่น อันนำไปสู่การยอมรับในเวทีสากลและอาจเป็นโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือในด้านต่างๆ ต่อไปในอนาคต

บันทึกข้อความ

สำนักงาน แผนกบริหารการศึกษา กองบริการ

ที่ _____ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง รายงานการประชุม LAWASIA

เรียน เลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา

ตามที่คณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภามีมติในการประชุมครั้งที่ ๙๗๑ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ให้นายสรารุช เบญจกุล และกระผมเข้าร่วมการสัมมนาประจำปีของ LAWASIA ครั้งที่ ๓๐ ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๑ กันยายน ๒๕๖๐ ณ มหานครโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเนติบัณฑิตยสภาเป็นสมาชิกอยู่นั้น นายสรารุชและกระผมได้เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวและได้จัดทำรายงานการประชุมดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงขอส่งรายงานเกี่ยวกับการประชุมดังกล่าว รายละเอียดปรากฏตามที่ได้แนบท้ายบันทึกข้อความนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเรียนคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาเพื่อโปรดทราบและสำเนาให้ (๑) คณะอนุกรรมการฝ่ายต่างประเทศ และ (๒) ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภาเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลประกอบการค้นคว้าต่อไป

(ดร.กนก จุลมนต์)

รองเลขาธิการ

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

นางเมทินี ชโลธร
๑๓:๓๐ น. ๒๑ มี.ค. ๖๑

๒๑ มี.ค. ๖๑

(นางเมทินี ชโลธร)
เลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา

รายงานการประชุม 30th LAWASIA Conference
Big Leap through the Rule of Law (ก้าวที่ยิ่งใหญ่ด้วยหลักนิติธรรม)
18-21 September 2017 Tokyo, Japan

ดร.กนก จุลมนต์¹

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ LAWASIA (The Law Association for Asia and the Pacific)

LAWASIA (สมาคมกฎหมายสำหรับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก) เป็นองค์กรในระดับภูมิภาคของทนายความ ผู้พิพากษา นักกฎหมาย และองค์กรทางด้านกฎหมาย ที่ส่งเสริม/สนับสนุน/เป็นกระบอกเสียงเพื่อประโยชน์และข้อพิจารณาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

เป็นเวลากว่า 50 ปี ที่ LAWASIA ได้ดำเนินการในฐานะเวทีเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ สำหรับข้อมูลทางกฎหมาย เป็นเสียงของวิชาชีพกฎหมาย และในฐานะช่องทางเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักการที่ยึดถือร่วมกันของหลักนิติธรรม เกียรติศักดิ์ของวิชาชีพ และการปกป้องสิทธิมนุษยชน

1.1 พันธกิจของ LAWASIA (Mission Statement)

- 1) ส่งเสริมและก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในระดับภูมิภาคในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาคมทางกฎหมาย ผู้พิพากษา ทนายความ และผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านกฎหมาย
- 2) จัดให้มีกระบอกเสียงที่ชัดเจนเพื่อประโยชน์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
- 3) ส่งเสริมหลักนิติธรรม การเคารพสิทธิมนุษยชน และการมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพกฎหมายที่สูง และ
- 4) อำนวยความสะดวกการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศที่มีเขตอำนาจในประเทศสมาชิก โดยไม่มีการแบ่งแยก โดยฐานะทางการเงิน หรือระดับของการพัฒนาประเทศ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการประกอบวิชาชีพกฎหมาย อย่างมีประสิทธิภาพในภูมิภาคนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของ LAWASIA (Objectives)

- 1) ส่งเสริมการอำนวยความสะดวก การปกป้องสิทธิมนุษยชน และการรักษาหลักนิติธรรมภายในภูมิภาค
- 2) พัฒนาขึ้นซึ่งมาตรฐานในการศึกษากฎหมายภายในภูมิภาคโดยใช้ทุกวิธีการที่สามารถทำได้ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนนักศึกษากฎหมาย อาจารย์ผู้สอน ผู้ปฏิบัติงาน การช่วยเหลือโดยการหาเจ้าหน้าที่มาทำงานในมหาวิทยาลัย และการให้การศึกษารหัสฝึกอบรมในชั้นสูง

¹ รองเลขาธิการสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

- 3) ส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานทั้งส่วนกฎหมายทั่วไปและกฎหมายพิเศษ
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาการปฏิบัติงานทางด้านกฎหมายของสมาชิก วิชาชีพ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องภายในภูมิภาค
- 5) ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ทางด้านกฎหมายของแต่ละประเทศภายในภูมิภาค
- 6) สนับสนุนการพัฒนากฎหมายภายในภูมิภาค
- 7) ทำให้ก้าวหน้าขึ้นซึ่งการศึกษานิติศาสตร์ในทุกระดับของการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนากฎหมายระหว่างประเทศและการศึกษากฎหมายเปรียบเทียบ
- 8) ส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวภายในภูมิภาคในสาขากฎหมายที่เหมาะสม
- 9) สนับสนุนให้เกิดความเข้าใจและเจตจำนงอันดีระหว่างประเทศ
- 10) ช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ องค์กรระดับภูมิภาค และองค์กรอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ทั้งหมดหรือบางส่วนดังกล่าวข้างต้น หรือวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกัน
- 11) ส่งเสริมความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างทนายความและสมาคม และองค์กรของทนายความภายในภูมิภาค
- 12) รักษาและพัฒนาขึ้นซึ่งสถานะทางวิชาชีพกฎหมายภายในภูมิภาค

1.3 สมาชิกของ LAWASIA (Our Members)

LAWASIA ประกอบด้วยทนายความในนามส่วนบุคคลและองค์กรทางด้านกฎหมายที่มีสถานะสูงสุดในแต่ละประเทศ (peak/predominant legal organizations) จาก 40 เขตอำนาจ LAWASIA ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร (Executive committee) และสภา LAWASIA (the LAWASIA Council) ทนายความจำนวนหนึ่งเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ LAWASIA เพื่อสนับสนุนงานที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของ LAWASIA ในการส่งเสริมหลักนิติธรรมและการปกป้องสิทธิมนุษยชน การสมัครเป็นสมาชิกกับ LAWASIA สมาชิกอาจจะมีส่วนร่วมกับงานด้านกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในทุกแง่มุม และมีส่วนช่วยในการผลักดันเรื่องดังกล่าวในสังคม

1.4 การประชุม/สัมมนาของ LAWASIA (Our Conferences)

LAWASIA จัดการประชุม การสัมมนา และการพบปะตลอดทั้งปีเพื่อเป็นวิธีการสนับสนุนการพัฒนาทางด้านวิชาชีพ การสร้างเครือข่ายระดับภูมิภาค และการแลกเปลี่ยนความรู้ทางกฎหมายและความเข้าใจต่างๆ การประชุมและการสัมมนาต่างๆ เหล่านี้เปิดให้ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายไม่ว่าจะเป็นสมาชิกหรือไม่เข้าร่วมได้ หัวข้อในการประชุมหรือสัมมนาครอบคลุมตั้งแต่หัวข้อทั่วไปจนกระทั่งหัวข้อที่เป็นการเฉพาะ เช่น กฎหมายครอบครัว สิทธิเด็ก กฎหมายแรงงาน กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

การประชุมประจำปี (the annual conference) เป็นการประชุมที่สำคัญที่สุดในรอบปี เป็นงานที่มีการพบปะของนายก/ประธานเนติบัณฑิตสภาของแต่ละประเทศ นักกฎหมาย องค์กรทางด้านวิชาชีพ และทนายความทั่วภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และการประชุมประจำปีถูกออกแบบให้มีการเชื่อมโยงการอภิปรายเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายในระดับภูมิภาค ประเด็นที่มักมีการอภิปราย เช่น การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา การศึกษากฎหมาย และการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ เป็นต้น

2. การประชุมคณะกรรมการสภา LAWASIA (LAWASIA Council Meeting)

2.1 การประชุมคณะกรรมการสภาจะจัดขึ้นหนึ่งวันก่อนการประชุมประจำปี โดยภายหลังประธานสภา กล่าวต้อนรับสมาชิกสภา ในหัวข้อการรายงานเกี่ยวกับแต่ละประเทศ (Jurisdictional/section reports) ประธานได้ให้สมาชิกสภาหรือตัวแทนของแต่ละประเทศรายงานพัฒนาการเกี่ยวกับกฎหมายและหรือเนติบัณฑิตยสภาในประเทศนั้น ประเทศละประมาณ 5 - 10 นาที

กระผมได้กล่าวเกี่ยวกับพัฒนาการทางกฎหมายของประเทศไทยในช่วงเดือนมกราคมถึงกันยายน 2560 ใน 5 เรื่องด้วยกัน สรุปได้ดังนี้ (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2560 เป็นต้นไป โดยมีบทบัญญัติทั้งสิ้น 17 หมวด 279 มาตรา โดยกระผมได้นำเสนอ บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการเคารพหลักนิติธรรม ตามมาตรา 3 ย่อหน้าสอง การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลตามมาตรา 4 และความมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายของผู้พิพากษาตามมาตรา 188 ย่อหน้าสอง (2) ระบบการยื่นฟ้องคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ได้มีการเริ่มใช้ในศาลยุติธรรม ผ่านทาง www.efiling.coj.go.th โดยเริ่มต้นเฉพาะในคดีแพ่งในเขตอำนาจของศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรี และประเภทของคดียังจำกัดอยู่ การขยายเขตอำนาจและประเภทคดีจะได้กระทำในอนาคตอันใกล้ (3) การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง (4) การแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 โดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่ 21/2560 ในส่วนที่ให้มีการโฆษณาคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในเว็บไซต์ของกรมบังคับคดีแทนการโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันได้ และการแก้ไขมติในการยอมรับแผนฟื้นฟูกิจการของ

ลูกหนี้ที่เป็นบริษัทจำกัดในหมวด 3/1 และ (5) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี 2560 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2560 มีการแก้ไขในเรื่องนิยามคำว่า “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” และ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” และกำหนดฐานความผิดบางประการเพิ่มเติม

2.2 คณะกรรมการบริหาร LAWASIA มีการอภิปรายในสองประเด็น

2.2.1 โทษประหารชีวิต

ที่ประชุมมีการอภิปรายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตโดยมีเอกสารประกอบการพิจารณาได้แก่ เอกสารสรุปสำหรับการประชุมสภา (Council briefing paper the death penalty in the Asia Pacific) จำนวน 10 หน้า และร่างมติการประชุมสภา LAWASIA เกี่ยวกับโทษประหารชีวิตจำนวนหนึ่งแผ่น (LAWASIA draft resolution on death penalty) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ร่างมติของสมาคม LAWASIA เกี่ยวกับโทษประหารชีวิต

ภูมิหลัง (Background)

- A. วัตถุประสงค์ของ LAWASIA รวมทั้งการส่งเสริม “การอำนวยความสะดวกยุติธรรม การปกป้องสิทธิมนุษยชน และการรักษาหลักนิติธรรมภายในภูมิภาค”
- B. คำว่า “ภูมิภาค” ได้ถูกนิยามไว้ในธรรมนูญการจัดตั้งของ LAWASIA ว่าหมายถึง ประเทศและเขตดินแดนซึ่งเป็นหรืออาจจะกลายเป็นสมาชิกในภูมิภาคหรือสมาชิกที่เกี่ยวข้อง (associate members) ของคณะกรรมการสิทธิเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP))
- C. อนุสัญญาและสนธิสัญญาหลายฉบับที่ได้รับการยอมรับหรือการสนับสนุนโดยสหประชาชาติ ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration on Human Rights) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (the International Covenant on Civil and Political Rights) และ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (the Convention on the Rights of the Child) ไม่สนับสนุน/ไม่เห็นด้วยอย่างมาก (strongly discourage) เกี่ยวกับโทษประหารชีวิต
- D. เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2557 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (the United Nations General Assembly) adopted มติ 69/186 ซึ่งมีการเรียกร้องให้มีการพัก/ระงับชั่วคราวซึ่งการบังคับใช้โทษประหารชีวิต โดยมีเป้าหมายเพื่อยกเลิก/กำจัดโทษประหารชีวิต (abolition of the death penalty) โดยวัตถุประสงค์

ของการพักหรือระงับชั่วคราวดังกล่าวเพื่อจะนำไปสู่ “การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเพื่อเป็นการส่งเสริมและการพัฒนาอย่างก้าวหน้าของสิทธิมนุษยชน”

E. LAWASIA ตั้งข้อสังเกตจากข้อมูลที่ค้นพบว่า รัฐสมาชิกของสหประชาชาติมากกว่า 160 รัฐ ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา และประเพณี ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต หรือไม่ได้บังคับใช้โทษประหารชีวิต อย่างไรก็ตามโทษประหารชีวิตยังมีบัญญัติไว้ในกฎหมายของประเทศประมาณครึ่งหนึ่งของสมาชิกในกลุ่ม ESCAP

F. LAWASIA มีความกังวลเกี่ยวกับการพิจารณานำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้งในบางประเทศ

(ร่าง) มติของที่ประชุม (Resolution)

สภา LAWASIA:

(a) พิจารณาแล้วเห็นว่า การบังคับใช้หรือการนำกลับมาใช้ของโทษประหารชีวิตสำหรับการกระทำความผิดทุกประเภทไม่สามารถยอมรับได้ (is unacceptable) และผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายควรร่วมกันในการทำให้เกิดการยกเลิกซึ่งโทษประหารชีวิตในทุกประเทศในกลุ่ม ESCAP

(b) เรียกร้องให้รัฐบาลทุกรัฐบาลในภูมิภาค ESCAP ที่ยังบังคับใช้โทษประหารชีวิตให้มีการพิจารณาตรวจสอบ (review) นโยบายของแต่ละประเทศเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต

(c) เรียกร้องให้มีการระงับชั่วคราวซึ่งการบังคับใช้โทษประหารชีวิตสำหรับประเทศในภูมิภาค ESCAP ในขณะที่มีการพิจารณาตรวจสอบนโยบายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตของประเทศนั้นๆ

กระผมได้แสดงความคิดเห็นว่า เนื่องจากประเทศไทยมีโทษประหารชีวิตและมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิต กระผมในฐานะผู้แทนจากเนติบัณฑิตสภาไม่สามารถเห็นด้วยกับร่างมติการประชุมของ LAWASIA ในข้อ (a) ได้ ในส่วนที่สามารถเห็นสอดคล้องได้คือ ข้อ (b) โดยกระผมอาจจะสามารถนำกลับมาแจ้งและหารือคณะกรรมการเนติบัณฑิตสภาเพื่อเชิญองค์กรที่เกี่ยวข้องทางกฎหมายเพื่อพิจารณานโยบายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตของไทยได้เท่านั้น ส่วนจะมีการระงับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตระหว่างการพิจารณาหรือไม่ จำเป็นต้องรอดมติของการหารือ (ถ้าหากมี) ก่อน

เนื่องจากความคิดเห็นในประเด็นนี้มีทั้งสองทาง ที่ประชุมจึงให้กรรมการในส่วน Human Right Section ไปปรับปรุงในส่วนร่างมติ เพื่อส่งเวียนทางอีเมลให้แก่สมาชิกพิจารณาอีกครั้งเพื่อหาแนวทางร่วมกันต่อไป

2.2.2 ความเป็นโลกาภิวัตน์ของการประกอบวิชาชีพกฎหมาย: การเปิดเสรีของวิชาชีพจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้หรือไม่ (Globalization on legal practice: Whether liberalization of the legal profession is necessary consequence)

เมื่อการประชุมดำเนินมาจนถึงการพิจารณาหัวข้อนี้ ปรากฏว่าเวลาได้ล่วงเลยจากตารางที่กำหนดไว้พอสมควรเนื่องจากหลายประเทศใช้เวลาให้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางกฎหมายเกินกว่าเวลาที่กำหนด และการอภิปรายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตมีผู้แสดงความคิดเห็นเป็นจำนวนมาก ประธานในที่ประชุมจึงกล่าวสรุปในประเด็นนี้แต่เพียงว่า ประเทศที่เห็นด้วยการการเปิดเสรีของวิชาชีพกฎหมายคือ ประเทศที่นักกฎหมายภายในประเทศมีความพร้อมที่จะไปทำงานในต่างประเทศได้ ประเทศที่คัดค้านคือ ประเทศที่นักกฎหมายยังไม่มีความพร้อมที่จะออกไป จึงมีความคิดกีดกันไม่ให้นักกฎหมายจากประเทศอื่นเข้ามา

3. หัวข้อการสัมมนาที่น่าสนใจและบทสรุปในประเด็นสำคัญ

3.1 ความเป็นอิสระของตุลาการและหลักนิติธรรม (Independence of Judiciary and Rule of Law)

ความเป็นอิสระของตุลาการเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในหลักนิติธรรม อย่างไรก็ตาม กรณีมีหลายประเด็นเกี่ยวกับความเป็นอิสระของตุลาการในโลกปัจจุบันนี้ และมีหลายเหตุการณ์ที่ทำให้ความเป็นอิสระของตุลาการลดลง เช่น การแทรกแซงโดยฝ่ายบริหาร (รัฐบาล) ในการปกป้องสิทธิมนุษยชนของตุลาการ โดยเป็นการแทรกแซงผ่านการใช้อำนาจแต่งตั้งผู้พิพากษา และในรัฐที่มีสงครามกลางเมืองอยู่ ตุลาการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เลย

นอกจากนั้น ภายในวงการตุลาการในบางรัฐ ปัญญาการคอร์รัปชันและปัญหาการที่ฝ่ายตุลาการไม่ยอมที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิทธิในทางการเมืองจนมากเกินไป ก็ส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระของตุลาการ ปัญหาภายในองค์กรตุลาการเหล่านี้ทำให้ความเชื่อมั่นของประชาชนในความเป็นอิสระของตุลาการลดลง และการไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเพียงพอ (insufficient access to justice) ก็กระทบต่อศรัทธาของประชาชนต่อตุลาการด้วย

ความเป็นอิสระของตุลาการไม่ควรจะถูกผูกมัดโยงกับผลของคำพิพากษา ประชาชนแต่ละคนมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ซึ่งอาจแตกต่างกันได้ และแต่ละภาคส่วนของสังคมมีความประสงค์ในสิ่งที่แตกต่างกัน ตุลาการต้องทำให้สาธารณะชนมั่นใจในกฎหมาย ด้วยการนำเสนอข้อมูลที่ครบถ้วนแก่ประชาชน ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีต่างๆ โปร่งใสและเข้าถึงได้ เช่น ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเปิดเผยในศาลที่ประชาชนมีสิทธิเข้ารับฟังมีการถ่ายทอดสดกระบวนการพิจารณา และมีการตีพิมพ์คำพิพากษาเผยแพร่เพื่อให้สาธารณชนสามารถพิจารณาการให้เหตุผลในการวินิจฉัยคดีหนึ่งๆ ได้

3.2 ความเป็นระหว่างประเทศของการให้บริการทางกฎหมายและการขยายขอบเขตการปฏิบัติงาน นักกฎหมายรุ่นใหม่ (Internationalization of Legal Services and Expansion of Practice Areas of Young Lawyers)

ผู้อภิปรายในหัวข้อนี้ได้สรุปทักษะที่นักกฎหมายรุ่นใหม่ต้องมีเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการทำงานทั้งใน
ระดับประเทศและระหว่างประเทศ ดังนี้

(1) การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่มีการใช้แพร่หลายในโลก (Learning global languages) ได้แก่
ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น

(2) ความสามารถในการปรับตัวต่อสำนักงานทนายความและตลาดงานทางด้านกฎหมาย (Adaptation
to the firm and legal market) เช่น การตระหนักถึงความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม และความแตกต่างของ
ระบบกฎหมาย เป็นต้น

(3) พัฒนความสัมพันธ์และสร้างโครงข่ายระหว่างนักกฎหมายด้วยกันทั้งในระดับประเทศและระหว่าง
ประเทศ (Developing international and local relationships)

(4) จงเป็นนักกฎหมายที่สามารถทำงานได้ในหลายประเทศ (Be a multiple jurisdiction lawyer)

(5) มีความรู้เฉพาะด้านที่เป็นที่ต้องการของตลาด (Specialist market knowledge)

(6) สามารถไว้วางใจได้ (Reliability) และ

(7) ขยันและมีความทะเยอทะยาน (Hard working and ambitious)

จากการอภิปราย ทำให้ได้รับทราบข้อมูลว่าสิ่งที่นักกฎหมายรุ่นใหม่ต้องการ ได้แก่

(1) โอกาสหรือช่องทางในการประกอบวิชาชีพ (More career opportunities/prospects)

(2) ผู้ให้คำแนะนำเฉพาะ/พิเศษ (Special mentor)

(3) การสามารถเข้าถึงลูกค้าความได้ในทันทีที่ต้องการ/การมีลูกค้า (Immediate access to clients)

(4) การแสดงความขอบคุณและการให้เครดิตจากสำนักงานกฎหมาย (Appreciation and loyalty from
the firm)

(5) การได้รับผลตอบแทนที่เป็นเงิน (Financial gain)

ส่วนประเด็นเรื่องการเปิดเสรีการประกอบวิชาชีพกฎหมายในภูมิภาคอาเซียนนั้น ไม่น่าที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้เนื่องจากภูมิภาคอาเซียนไม่ได้มีข้อตกลงในการรับรองร่วมกันสำหรับการประกอบวิชาชีพกฎหมาย (ASEAN lacks MRA (Mutual Recognition Agreement) for the legal profession)

3.3 หัวข้อที่น่าสนใจในเรื่องอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศในเอเชีย (Hot Topics in International Commercial Arbitration in Asia)

ในหัวข้อนี้มีการนำเสนอเกี่ยวกับปัญหาในทางปฏิบัติของการใช้ออนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศว่ามีประเด็นเรื่อง (1) การใช้วิธีการคุ้มครองชั่วคราว (interim measure of the arbitration) ก่อนที่อนุญาโตตุลาการจะวินิจฉัยชี้ขาด (2) การให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ชำระค่าใช้จ่ายในการดำเนินการก่อนแล้วจึงหักค่าใช้จ่ายดังกล่าวจากจำนวนเงินที่มีการรับ (third-party funding/contingent fee) ซึ่งประเทศสิงคโปร์ยอมให้มีการใช้วิธีการช่วยเหลือออกค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเฉพาะในกระบวนการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ แต่ภายในประเทศอนุญาโตตุลาการมีวิธีการดังกล่าวสองอย่างที่มักจะยอมให้บุคคลภายนอกชำระค่าใช้จ่ายได้ อาจจะมาจากการพยายามที่จะดึงดูดให้นักลงทุนต่างๆ มาใช้บริการอนุญาโตตุลาการของสิงคโปร์ ซึ่งสิงคโปร์จำเป็นต้องแข่งขันกับบริการของอนุญาโตตุลาการในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม มีการตั้งข้อสังเกตว่า การยอมให้มี Third-party fund อาจจะขัดกับหลักของกระบวนการอนุญาโตตุลาการที่พยายามจะระงับข้อพิพาทที่สามารถมองได้ (We should try to minimize the conflict in ADR. Third party funding is going against this principle?) (3) ประเทศ/สถานที่ที่จะมีการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการ (Seat of arbitration) เมื่อคู่สัญญาได้ตกลงกันแล้ว ควรจะมีการแทรกแซงจากศาลให้น้อยที่สุด (minimal intervention from the court)

3.4 ศาลกับเทคโนโลยี - สถานะการณปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต (Courts and IT - Present Conditions and Future Prospects)

Prof. Junko Sugimoto จาก College of Law, Nihon University ได้วิเคราะห์กระบวนการทางศาลของประเทศญี่ปุ่นเกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยีว่า (1) ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นยังไม่สามารถเริ่มต้นกระบวนการฟ้องคดี (ยื่นฟ้องหรือยื่นคำร้องขอ) ทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ (2) การส่งคำคู่ความก็ยังไม่สามารถทำได้ทางอิเล็กทรอนิกส์เช่นกัน (3) แม้กระทั่งการชำระค่าฤชาธรรมเนียมศาล ก็ยังไม่สามารถทำทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ แต่อย่างไรก็ตาม (4) มีการเผยแพร่คำพิพากษาทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์แล้ว Prof. Sugimoto กล่าวสรุปว่า ประเทศญี่ปุ่นยังมีความล่าช้าเป็นอย่างมากในเรื่องของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศาล และประเทศญี่ปุ่นจำเป็นต้องศึกษาการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศาลจากประเทศอื่นๆ เพื่อเป็นการช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการประกอบธุรกิจในประเทศญี่ปุ่น

ตัวแทนจากศาลฎีกาสิงคโปร์ให้ข้อสังเกตว่า ความท้าทายในการใช้ระบบการยื่นฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์มี 3 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ (1) การแนบเอกสาร (Attachment of paper) (2) ช่วงเวลาที่คู่ความสามารถเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ (Access time/bandwidth) และ (3) ความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ (Adequacy of equipment)

ศาลในประเทศสิงคโปร์มีเป้าหมายร่วมกันที่จะเป็นศาลแห่งอนาคต (Courts of the Future) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากนโยบายในระดับประเทศ (national initiatives) ที่ประสงค์จะเป็นประเทศอัจฉริยะ (Smart Nation) และรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Government) และแรงขับเคลื่อนหลัก (Driving forces) ที่ก่อให้เกิดศาลแห่งอนาคตได้แก่ เครือข่ายการบริหารจัดการทางภาครัฐ (Network governance) ความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป (Changing Demands) และความท้าทายจากตลาดแรงงาน (Labor market challenges)

ศาลในประเทศสิงคโปร์ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เกี่ยวกับ (1) การมาใช้บริการทางศาล/แนวโน้มของปริมาณคดี (Court use/Case load trends) (2) ค่าเสียหายที่ศาลมีการตัดสินให้ (Damages awards) (3) โทษที่ศาลลง (Sentencing) และ (4) การปล่อยตัวชั่วคราว (Bail)

บทเรียนของศาลสิงคโปร์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในทางการศาลพบว่า (1) ปัจจัยที่จะทำให้เกิดความสำเร็จได้ผู้บริหารระดับสูงของศาล ความตั้งใจแน่วแน่ของฝ่ายบริหาร (Leadership, political will and commitment) (2) การเปลี่ยนแนวทางที่เคยปฏิบัติกันมาเป็นเวลานานไม่ใช่เรื่องง่าย (Cultural change is never easy) และ (3) เทคโนโลยีจะต้องเป็นตัวช่วย ไม่ใช่ตัวนำในการอำนวยความสะดวก (Technology must assist, not dominate)

4. ประโยชน์จากการเข้าร่วมการประชุมครั้งนี้

4.1 ทำให้สมาคมนักกฎหมายแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (LAWASIA) และเนติบัณฑิตยสภาและสภาทนายความของประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิกของ LAWASIA ทราบถึงความมีอยู่และบทบาทของเนติบัณฑิตยสภาในประเทศไทย

4.2 ทำให้ผู้แทนที่เข้าร่วมได้ทราบประเด็นกฎหมายปัจจุบันในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการทางกฎหมายในหัวข้อต่างๆ และจัดทำรายงานสรุปให้คณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาเพื่ออัปเดตประเด็นทางกฎหมายที่น่าสนใจต่างๆ

4.3 ก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับเนติบัณฑิตยสภาและสภาทนายความของประเทศต่างๆ อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือทั้งทางด้านวิชาชีพและวิชาการ โดย Mr. Michael Laurans, Head of International, The Law Society of England and Wales และ Ms. Melissa K. Pang, Vice-President, The Law Society of Hong

Kong ได้เข้ามาพูดคุยกับกระผมว่าอยากพบกับผู้แทนจากเนติบัณฑิตยสภาและหรือสภาทนายความของไทยมาเป็นเวลานานแล้วเนื่องจากในงานของทนายความของทั้งสององค์กรมีความจำเป็นที่ต้องติดต่อกับองค์กรที่กำกับทนายความในประเทศไทย ทั้ง Mr. Tze-Sheng (Jason) Wu, Chairman, International Affairs Committee, Taiwan Bar Association ก็แจ้งความประสงค์แก่กระผมว่า หากมีโอกาส อยากจะพาคณะจาก Taiwan Bar Association มาเยี่ยมชมเนติบัณฑิตยสภาของไทย

อนึ่ง (1) รูปภาพการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการสภา LAWASIA (LAWASIA Council Meeting) และการเข้าร่วมประชุม พร้อมทั้งหัวข้อประชุมโดยย่อได้นำลงประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์เนติบัณฑิตยสภาตั้งแต่ปลายเดือนกันยายน 2560 แล้ว นอกจากนี้ (2) กระผมยังได้นำบทความในส่วนของเรื่องการประกอบวิชาชีพกฎหมาย (Legal Practice) เรื่อง Build a bridge or die ที่ปรากฏในวารสาร Asian Jurist ฉบับเดือน October 2017 จัดพิมพ์โดย LAWASIA มาเป็นเนื้อหาหลักในการเขียนคอลัมน์ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมายในข่าวเนติบัณฑิตยสภา ซึ่งได้ตีพิมพ์ไปแล้วในฉบับเดือนมกราคม 2561 หน้า 15 และ 4 (3) โดยการประชุม LAWASIA ครั้งถัดไป (31st Conference) จะจัดขึ้นที่เมืองเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา ระหว่างวันที่ 2-5 พฤศจิกายน 2561

รูปภาพขณะร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการสภา LAWASIA

รูปภาพการเข้าร่วมการประชุม 30th LAWASIA Conference

